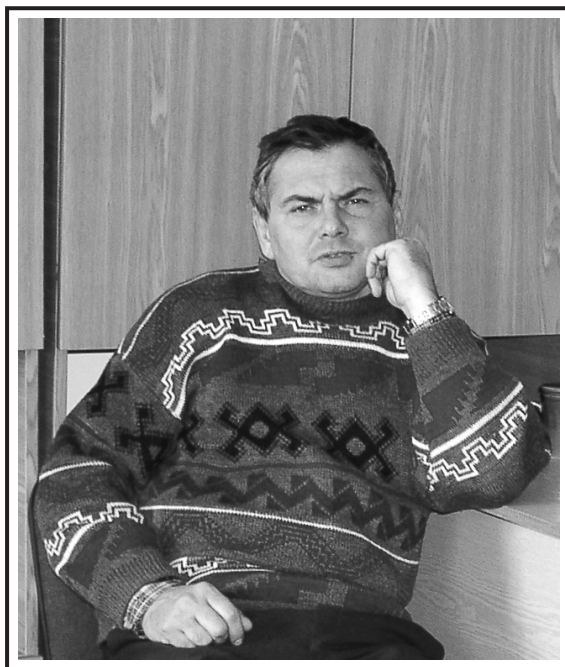

ЮРІЙ ВІКТОРОВИЧ БОДНАРЧУК
13.10.1955–12.07.2013

12 липня 2013 року після важкої хвороби перестало битися серце відомого українського математика, доктора фізико-математичних наук, професора, завідувача кафедри математики Національного університету «Києво-Могилянська академія» Юрія Вікторовича Боднарчука.

Юрій Вікторович народився в м. Черкаси в сім'ї математиків, випускників Київського державного університету ім. Тараса Шевченка Віктора Гавриловича Боднарчука і Галини Іванівни Правоторової. У 1959 році Віктор Гаврилович зарахований до аспірантури інституту кібернетики АН УРСР, де його науковим керівником став директор інституту В. М. Глушков. Тому сім'я повернулася до Києва, де і пройшли молоді роки Юрія Вікторовича. Батько Віктор Гаврилович був відомим українським правозахисником, одним із українських вчених, що у 1968 році підписали так званий «Київський лист» (лист 139 українців до керівництва радянської держави про порушення норм соціалістичної законності при проведенні політичних судових процесів в Україні та Москві). За свої політичні переконання він був звільнений з роботи спочатку з Київського державного університету ім. Тараса Шевченка, а згодом, у 1972 році – з Інституту кібернетики АН УРСР, де на той час завідував лабораторією, в якій створювалось математичне забезпечення ЕОМ серії «Мир». Але попри неможливість працювати за фахом, втрату здоров'я, він

не зрікся своїх переконань. Все це, без сумніву, позначилося на характері Юрія Вікторовича. Такі його риси, як глибокий патріотизм, безкомпромісність у відстоюванні істини, велика скромність, любов до математики та повага до людей, сформовані у родині, були притаманні йому протягом усього життя.

У 1972 році Юрій Вікторович закінчив середню школу і вступив на механіко-математичний факультет Київського державного університету імені Тараса Шевченка, який закінчив у 1977 році. Після того протягом чотирьох років працював в Українському науково-дослідному гідрометорологічному інституті (УкГГМІ) на посаді молодшого наукового співробітника.

У 1981–1984 роках навчався в аспірантурі по кафедрі алгебри Київського державного університету ім. Тараса Шевченка. Науковим керівником Юрія Вікторовича був видатний математик-алгебраїст, доктор фізико-математичних наук, професор Лев Аркадійович Калужнін. У 1985 році Ю. В. Боднарчук захистив кандидатську дисертацію на тему «Автоморфізми нестандартних вінцевих добутків груп». Після закінчення аспірантури і по 1990 рік знову працював в Українському науково-дослідному гідрометорологічному інституті на посаді наукового співробітника.

Викладацьку діяльність Юрій Вікторович розпочав у 1990 році на посаді старшого викладача фізико-математичного факультету Вінниць-

кого державного педагогічного інституту (з 1998 р. – Вінницький педагогічний університет ім. М. Коцюбинського). А з 1994 року і до останніх днів життя працював у Національному університеті «Києво-Могилянська академія». У 1994 році він став першим штатним співробітником кафедри фізико-математичних наук департаменту природничих наук, де на посаді доцента пропрацював 3 роки (1994–1997). У 1997 році завдяки його зусиллям було створено кафедру математики Департаменту інформаційних технологій (зараз – кафедра математики факультету інформатики НаУКМА), на якій протягом 1997–2000 років працював на посаді доцента, а з 2000 року обійняв посаду завідувача кафедри.

У 2004 році Юрій Вікторович захистив докторську дисертацію «Нескінченновимірні алгебраїчні групи поліноміальних перетворень афінних просторів». А у 2005 році йому було присвоєно звання професора.

Ю. В. Боднарчук отримав низку важливих і глибоких алгебраїчних результатів. Зокрема, він довів аналоги теореми Мортімера про максимальність скінченної афінної групи для афінних груп над нескінченними полями, що розглядаються як підгрупи групи Кремони. Ним було встановлено, що група ручних поліноміальних перетворень породжується афінною групою і одним довільним нелінійним трикутним перетворенням. Узагальнено відому теорему Пітера Неймана про ізоморфізм стандартних вінцевих добутків груп на випадок вінцевих добутків транзитивних груп перетворень з абстрактними групами. Також Ю. В. Боднарчук отримав також повний опис регулярних автоморфізмів груп блочно унітрикутних та блочно трикутних перетворень над полями характеристики 0 та над скінченними полями і показав, що будь-який регулярний автоморфізм афінної групи Кремони є внутрішнім. Цікавими є також результати Юрія Вікторовича про опис автоморфізмів нестандартних вінцевих добутків. Зокрема, він охарактеризував групи автоморфізмів силовських p -підгруп симетричних груп скінченного степеня.

Наукова діяльність Юрія Вікторовича завжди успішно поєднувалась з педагогічною. Ю. В. Бод-

нарчук було розроблено низку нормативних та спеціальних курсів для студентів різних спеціальностей, які він з успіхом читав протягом багатьох років. Керував курсовими, бакалаврськими та магістерськими дипломними роботами і завжди був у студентів улюбленим викладачем. Під його керівництвом захищено і підготовлено до захисту дві кандидатські дисертації.

Професор Боднарчук – автор понад 40 наукових праць, багатьох науково-методичних розробок, серед яких навчальні посібники з лінійної алгебри та аналітичної геометрії, дискретної математики, математичної логіки та теорії алгоритмів, вищої математики. За посібник «Основи дискретної математики» (у співавторстві з Б. В. Олійник) отримав премію ім. Петра Могили (2009 р.).

Юрій Вікторович вів велику організаційно-наукову роботу. Він був членом вченої ради НаУКМА, членом Київського математичного товариства, членом спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій за спеціальністю «алгебра і теорія чисел» при Інституті математики НАН України, багаторазово виступав опонентом на захистах докторських і кандидатських дисертацій. Був незмінним головою редколегії тематичного випуску «Фізико-математичні науки» (розділ «математика») журналу «Наукові записки НаУКМА», членом редколегії журналу «У світі математики» і одним з ініціаторів та організаторів проведення міжуніверситетських наукових конференцій молодих вчених з математики та фізики.

Завдяки зусиллям Юрія Вікторовича у 2007 році в Національному університеті «Києво-Могилянська академія» було відкрито нову спеціальність – «прикладна математика», а у 2012 році відбувся перший набір на магістерську програму за цією спеціальністю.

У пам'яті колег і друзів Юрій Вікторович Боднарчук назавжди залишиться високоінтелектуальною, доброю, чуйною, скромною людиною, завжди готовою прийти на допомогу. Ми лишилися без талановитого керівника, прекрасного вчителя і видатного вченого.

М. М. Глибовець, М. В. Братик, С. М. Дяченко, С. С. Дрінь, Ю. О. Захарійченко, О. І. Кашипровський, Г. В. Крюкова, Ю. В. Митник, В. М. Михалевич, Д. І. Морозов, Б. В. Олійник, О. С. Пилявська, П. Г. Прокоф'єв, А. В. Руссев, Р. К. Чорней, Н. Ю. Щестюк.

Список основних публікацій

1. Bondarchuk Yu. V. Locally nilpotent derivations and Nagata-type automorphisms of a polynomial algebra / Yu. V. Bondarchuk, P. G. Prokof'ev // *Ukrainian Mathematical Journal*. – Vol. 61. – № 8. – 2009. – P. 1011–1024.
2. Bondarchuk Yu. V. Finite-state conjugation of linear functions over the ring of 2-adic integers / Yu. V. Bondarchuk, D. I. Morozov // *Dopovidi NAN Ukraine Mat. Prirodozn. Tekh. Nauki*. – № 9. – 2008. – P. 7–11.

3. Bondarchuk Yu. V. On generators of the tame invertible polynomial maps group / Yu. V. Bondarchuk // *International Journal Algebra Comput.* – Vol. 15, № 5–6. – 2005. – P. 851–867.
4. Bondarchuk Yu. V. Generating properties of biparabolic invertible polynomial maps in three variables // Yu. V. Bondarchuk // *Buletinul Academiei de stiinte a republicii Moldova, matematica.* – Vol. 41. – № 2. – 2004. – P. 37–43.
5. Bondarchuk Yu. V. Generating properties of biparabolic polynomial transformations of affine spaces / Yu. V. Bondarchuk // *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series: Physics and Mathematics.* – 2004. – V. 3. – P. 3–7.
6. Bondarchuk Yu. V. Automorphisms of group of Jonquier over finite fields / Yu. V. Bondarchuk, Ya. Lavrenuk // *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series: Physics and Mathematics.* – 2003. – № 4. – P. 1–6.
7. Bondarchuk Yu. V. On the structure of closed supergroups Sp_{2n} in a group of polynomial automorphisms of a symplectic space // *Dopovidi NAN Ukraine.* – № 2. – 2003. – P. 15–21.
8. Bondarchuk Yu. V. Generating properties of triangular and bitriangular birational automorphisms of an affine space / Yu. V. Bondarchuk // *Dopovidi NAN Ukraine.* – № 11, ser. algebra. – 2002. – P. 7–22.
9. Bondarchuk Yu. V. On affine-split tame invertible polynomial maps in three variables / Yu. V. Bondarchuk // *Buletinul Academiei de stiinte a republicii Moldova, matematica.* – 2002. – V. 39. – № 2. – P. 37–43.
10. Bondarchuk Yu. V. Some kinds of maximality properties of the affine group / Yu. V. Bondarchuk // *Ukrainian Mathematical Congress. Third International algebraic conference in Ukraine. Algebraic structures and their applications. Proceedings.* – Kyiv – 2002. – P. 173–189.
11. Bondarchuk Yu. V. Generating properties of triangular and bitriangular birational automorphisms of an affine space / Yu. V. Bondarchuk // *Dopovidi. National. Academy of Sciences of Ukraine.* – 2002. – № 11. – P. 7–22.
12. Bondarchuk Yu. V. Every regular automorphism of the affine Cremona group is inner / Yu. V. Bondarchuk // *Journal of Pure and Applied Algebra.* – Vol. 157. – 2001. – P. 115–119.
13. Bondarchuk Yu. V. On endomorphisms of translation modules of polynomials // Yu. V. Bondarchuk // *Ukrainian Mathematical Journal.* – 1999. – № 9. – P.
14. Bondarchuk Yu. V. On automorphisms of block-triangular polynomial translation group / Yu. V. Bondarchuk // *Journal of Pure and Applied Algebra.* – Vol. 137. – 1999. – P. 103–123.
15. Bondarchuk Yu. V. On transitivity of action of biregular transformation groups, which contains affine subgroup / Yu. V. Bondarchuk // *Dopov. Nat. Academy Nauk of Ukraine.* – № 1. – 1995. – P. 5–7.
16. Bondarchuk Yu. V. On isomorphisms of wreath products of groups / Yu. V. Bondarchuk // *Ukrainian Mathematical Journal.* – Vol. 46. – № 6. – 1994. – P. 64–68.
17. Bondarchuk Yu. V. On automorphisms of iterated wreath products of abelian p-groups / Yu. V. Bondarchuk // *Ukrainian Mathematical Journal.* – Vol. 43. – № 7–8. – 1991. – P. 889–894.
18. Bondarchuk Yu. V. Method of choosing averages and its application to the estimation of the results of experiments on artificial increasing of precipitation / Yu. V. Bondarchuk // *Trudy UKR.NIGMI.* – № 237. – 1990. – P. 36–48.
19. Боднарчук Ю. В. Строение группы автоморфизмов силовой p -подгруппы симметрической группы ($p \neq 2$) / Ю. В. Боднарчук // *Укр. мат. журн.* – 1984. – Т. 36, № 6. – С. 688–694.
20. Bondarchuk Yu. V. Structure of group of automorphisms of nonstandard wreath product of groups / Yu. V. Bondarchuk // *Ukrainian Mathematical Journal.* – № 2. – 1984. – P. 143–148.
21. Боднарчук Ю. В. Група автоморфізмів нормалізатора силівської p -підгрупи симетричної групи / Ю. В. Боднарчук, Я. В. Лавренюк // *Доповіди НАН України.* – 1999. – № 7. – С. 7–11.

Підручники

22. Боднарчук Ю. В. Основы дискретной математики / Ю. В. Боднарчук, Б. В. Олійник. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 160 с. (Гриф МОН № 1.4/18 Г-978 від 06.05.08 7).
23. Боднарчук Ю. В. Лінійна алгебра та аналітична геометрія / Ю. В. Боднарчук, Б. В. Олійник. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 175 с.